

- 4 Overdenking: De vertrouwelijke omgang van de Here
- 10 De taal van de Bijbel: Liefhebben
- 14 Het Boek in onze handen: De kunst van het schrijven
- 18 Zij heeft gedaan wat zij kon
- 22 Christus in profetie: De Knecht in Jesaja (1)
- 32 Fundamenten van het geloof: De Bijbel is Gods Woord

vaste rubrieken

Persoonlijk	1
Forum	2
In het nieuws	8
Ontmoeting met: Hanna	13
Hoe leest u? De wet van nature naleven	20
Het geschreven woord: charis	26
Bijbel en wetenschap: Intelligent design (1)	28
Wonderen van de schepping: de mus	31
Dit is het land: Betlehem	35
Begrijpend zingen: Psalm 1	36

Bijlagen

- 1 Beginnend Bijbellezen
- 2 Studeren met Open Bijbel
- 3 Jij en de Bijbel (voor de leeftijd van 7-11 jaar)
- 4 Kids en de Bijbel (voor de leeftijd van 4 tot 6 jaar)

colofon

Met Open Bijbel is een uitgave van *Broeders in Christus* en verschijnt 5 maal per jaar. Het heeft als doel belangstelling te wekken voor de Bijbel en aan te sporen tot het zelf lezen van Gods boodschap daarin. Een abonnement is gratis.

Vrijwillige bijdragen in de verzendkosten kunt u overmaken naar NL68 INGB 0000 6429 73 t.n.v. Broeders in Christus, Amersfoort. Wij zijn als ANBI geregistreerd.

Redactie en abonnementenadministratie:

Met Open Bijbel, Postbus 520, 3800 AM Amersfoort. **Tel** 0318 845120 (ma-vr 9-20)

E-mail info@metopenbijbel.nl

Internet www.metopenbijbel.nl

Artikelen mogen worden overgenomen met bronvermelding.

Persoonlijk

Dit artikel is niet meer beschikbaar

Ik ben in het evangelie van Johannes aan het lezen, maar veel vind ik heel moeilijk. Kunt u mij vertellen wat wordt bedoeld met: “En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zo moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden”.

Antwoord:

In Numeri 21:4-9 wordt verteld dat de Israëlieten na hun zonde dodelijk werden gebeten door slangen. Na hun schuldbelijdenis gaf God Mozes bevel een koperen slang te maken en die op een paal te bevestigen, zodat alle Israëlieten die konden zien. Deze koperen slang symboliseerde de machteloosheid van de dood. Wanneer iemand in geloof, in vertrouwen opzag naar de slang, in het besef van de oorzaak van de dodelijke beet die hij of zij kreeg, zou hij of zij gered worden van de dood. Jezus vergelijkt zich met die koperen slang (Johannes 3:14). De dieperliggende gedachte is dat de zonde, die in elk mens woont, als een dodelijk gif zijn vernietigende werk doet. Jezus was mens zoals wij en moest tot bloedens toe vechten tegen deze tiran in zijn vlees. Hij overwon! De zonde werd overmeesterd, machteloos gemaakt en gevonnist aan het kruis. De dood had over Hem geen macht. Wie in geloof naar Jezus kijkt, wordt gered van de zonde, het dodelijk ‘gif’ en ontvangt het leven in zijn naam.

Ik wil u heel hartelijk danken voor het trouwe toezenden van het maandblad *Met de Bijbel in de Hand*. Ik wist niet dat de Bijbel zo mooi was. U hebt mij de Bijbel echt leren lezen!

In 'Met de Bijbel in de Hand' heb ik gelezen, dat er 1 God is. Wat wordt er dan bedoeld met: Laat ons mensen? Ons is toch meer dan 1?

Antwoord:

Er is maar één God. In Maleachi staat: "Hebben wij niet allemaal dezelfde vader, heeft niet één en dezelfde God ons geschapen?" (Maleachi 2:10). Iets later lezen we: "Ik, de HEER, ben niet veranderd" (3:6). Dit "Ik" slaat op onze enige Schepper. Wie zijn dan die "ons" in Genesis 1:26? Het heeft zeker geen betrekking op Christus. Want Hij was er nog niet (Matth. 1:20, Hand. 13:33, Hebr. 1:1 en 5). Het antwoord vinden we in Job 38:4-7: God en zijn hemelse dienaren, de *engelen*!

Geloof u dat Jezus Christus echt dood was, ik geloof dat Hij schijndood was, en na 3 dagen weer bijkwam.

Antwoord:

Zou het niet een lachwekkende vertoning zijn geweest als die goed getrainde Romeinse soldaten werkelijk in slaap waren gevallen, zodat de volledig uitgeputte Jezus zich uit een graftombe kon bevrijden? Nota bene met een zware steen ervoor, die alleen door een paar mannen van hun plaats gerold kon worden! Duizenden misdadigers werden in de eerste eeuw gekruisigd. Niet één overleefde deze meest wrede vorm van executie. Hoe kon Jezus dan bij zijn discipelen, die absoluut geen rekening hielden met zijn opstanding, de indruk hebben kunnen wekken de grote overwinnaar van de dood te zijn? Als Jezus schijndood was geweest, dan was niet gebeurd wat hij gedurende zijn leven meermalen had gezegd, namelijk dat hij zou worden gekruisigd en door zijn Vader opgewekt uit de doden (Marcus 8:31; 9:31; 10:34).

F
O
R
U
M

De evangelisten Marcus en Lukas schrijven dat de Here Jezus zich regelmatig terugtrok in de eenzaamheid om, zonder door anderen in beslag genomen te worden, te spreken met zijn Vader in de hemel. Zij vertellen ons niet veel over wat Jezus op zulke momenten bad. Maar wat zij, door de Geest geïnspireerd, wel hebben opgeschreven, is voor ons van grote waarde, omdat het laat zien welke diepe en hechte relatie Jezus met zijn Vader in de hemel had. Wat wij ook merken, is aan de ene kant zijn eerbied en ontzag voor God en aan de andere kant zijn vertrouwelijke omgang met Hem en zijn spontaniteit.

“De vertrouwelijke omgang is

In Lucas 10:21 vinden we zo'n spontane opwelling van vreugde en dankbaarheid, nadat Jezus hoorde van de vruchten, die het werk van de door Hem uitgezonden discipelen opleverde: “Tezelfdertijd verblijdde Hij zich door de Heilige Geest en zei: Ik dank U, Vader, Heer van hemel en aarde, dat U deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, maar aan kinderen geopenbaard. Ja Vader, want zo is het een welbehagen geweest voor U”. We merken dat er, hoewel Hij eerbied en respect voor zijn Vader toonde, als Bedenker van Zijn heilsplan en de Schepper van alle leven, geen afstand tussen hen was. Hij sprak alsof zijn Vader op dat moment naast Hem stond. Niet als zijn Gelijke in rang, maar als Degene met Wie Hij één van zin was.

Bij Jezus was er niets dat tussen Hem en zijn Vader in stond, waardoor Hij steeds met Hem in contact kon zijn en, hardop of in de geest, met Hem sprak om Hem te danken, iets te zeggen of te vragen. Hij had niets te verbergen waarvoor Hij zich zou moeten schamen, zodat Hij geen angst hoefde te hebben om voor God, zijn Vader te verschijnen, zoals Adam na zijn zonde: *“Toen zij het geluid van de Here God hoorden, Die in de hof wandelde in de avondkoelte, verborgen de mens en zijn vrouw zich voor de Here God tussen het geboomte in de hof. En de Here God riep de mens tot Zich en zei tot hem: waar bent u? En hij zei: Toen ik uw geluid hoorde, werd ik bevreesd....”* (Genesis 3:8 en 9).

De vrede die Jezus had met God de Vader, is zo anders dan die wij kennen. Wij geven zo gemakkelijk toe aan onze zwakheden en laten ons, als onze voorvader naar het vlees Adam, leiden en verleiden door onze begeerten. Maken verkeerde keuzes, waardoor wij God en Zijn Zoon niet altijd de eerste plaats geven in ons leven; niet toekomen aan het

---

werk dat Hij wil dat wij in Zijn dienst doen zullen. Hierdoor kunnen wij vaak zo'n afstand voelen tot God. Er is zoveel dat tussen Hem en ons in staat. Onze tekortkomingen maken ons beschaamd en dan maken wij het soms nog erger door ons voor Hem te verbergen. Terwijl we niet inzien dat wij juist beter tot Hem kunnen gaan om onze zonden en zwakheden voor Hem te belijden; onze noden en behoeften aan Hem voor te leggen en te vragen om vergeving en zijn Geest van wijsheid en kracht, zodat wij met Zijn hulp overwinnen. Wij mogen immers op Zijn Zoon zien, Die de wil van zijn Vader op volmaakte wijze heeft gedaan.

van de Here met wie Hem vrezen” (Psalm 25:14)

Hij wil ons laten delen in zijn overwinning op grond van geloof en vertrouwen, gepaard met onze krachtige inspanning onszelf te verloochenen, in vereenzelviging met Hem Die zo één van geest was en is met zijn Vader in de hemel.

Sommigen zeggen dat het niet eerlijk is om onze relatie met God te vergelijken met die van Jezus. Hij had geen menselijke vader: God was zijn Vader en daarom kon Hij niet zondigen, zeggen zij. Maar is dat waar? Deden de schrijvers van de boeken van het Nieuwe Testament niet juist veel moeite om duidelijk te maken dat Jezus Mens was met een lichaam van vlees en bloed, waarin begeerten wonen? En is niet juist zijn overwinning op het vlees ons zowel tot zegen als tot voorbeeld? Toch was er wel iets anders: de natuurlijke gang van zaken, menselijke verwekking en geboorte uit de lijn van Adam, bracht geen volmaaktheid. Om Zijn doel met de schepping te bereiken, greep God in de natuurlijke gang van zaken in *“want de Here scheidt iets nieuws op aarde: de vrouw zal de man omvangen” (Jeremia 31:22)*. God verwekte door de Geest een Zoon uit de mensheid, Die de Eerste geworden is van de nieuwe schepping. Hierin past God hetzelfde principe toe als in de eerste schepping, namelijk dat wie wil behoren tot Zijn familie, beproefd wordt om aan het licht te brengen of hij of zij een waar kind van Hem is. En wie is meer beproefd dan Jezus? Hij was niet volmaakt door zijn geboorte, maar moest de volmaaktheid bereiken door zijn wil ondergeschikt te maken aan die van zijn hemelse Vader: *“Hij heeft, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd uit wat Hij heeft geleden”; “...doordat Hij Zelf in verzoeking en geleden heeft, kan Hij hun, die verzocht worden, te hulp komen” (Hebreeën.5:8,2:18)*

Hij had een sterke affiniteit met zijn hemelse Vader, Die Hem de heilige Geest van wijsheid en kracht schonk om zijn taak te vervullen en de overwinning op het vlees te kunnen behalen. Beseffen we wel voldoende dat niet alleen **wij** een opvoedingsproces moeten doormaken met alle beproevingen van dien? De schrijver van de brief aan de Hebreëën benadrukt in hoofdstuk 4:15 nogmaals dat Jezus op gelijke wijze als wij is verzocht geweest. Hij had het niet gemakkelijker dan wij, omdat Hij van betere afkomst was. Zijn Vader heeft Hem niet verwend, zoals mensen hun lievelingetje doen. Integendeel: zei Jezus Zelf niet *“van wie veel gegeven is, zal veel geëist worden”*? (Lucas. 12:48). God heeft Hem alles gegeven, maar ook alles van Hem gevraagd: Zijn gehele leven als dienaar en aan het einde een smadelijk lijden en de schandelijke, pijnlijke dood aan een kruis.

Het valt uiteraard niet te ontkennen, dat het nogal verschil maakt, of je wordt opgevoed en geleerd door goede of slechte ouders. De Spreukendichter houdt zijn zoon het beste voor dat hij kan bieden, maar leert de praktijk niet dat er geen garantie is dat een zoon doet wat zijn vader vraagt? Waren wij altijd gehoorzaam aan onze vaders? Uit het feit dat Jezus Mens van vlees en bloed was, volgt dat Hij net als wij een vrije wil en dus keuzevrijheid had. Maar Hij stemde zijn wil volkomen af op die van zijn Vader en koos bewust voor een leven van dienen, van bereidwillige gehoorzaamheid aan en afhankelijkheid van zijn Vader. Dàt maakt Hem tot Diens ware Zoon, Die in alles Zijn evenbeeld is, de weerspiegeling, de afdruk van Zijn Wezen: *“Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien”* (Johannes 14:9). Hij was Mens, met een hoofdletter. De Mens bij uitnemendheid, zoals God bij de schepping voor ogen had.

Doen we recht aan Jezus, wanneer we de verklaring voor zijn zeer nauwe relatie met zijn Vader zoeken in zijn afkomst? Wanneer we afkomst belangrijk vinden en zeggen dat Hij toch minstens voor de helft de eigenschappen van zijn hemelse Vader moet hebben meegekregen, kunnen we met net zoveel recht zeggen dat Hij dan voor de andere helft de menselijke eigenschappen van zijn moeder Maria heeft meegekregen. Hij had dus evengoed kunnen leven zoals de meeste mensen toen en nu: voor zichzelf. Doen we niet pas ècht recht aan Jezus, wanneer we erkennen dat Hij heeft moeten strijden en worstelen om op volmaakte wijze de wil van Zijn volmaakte Vader te doen en niet toe te geven aan wat anderen van Hem verlangden? Vroeg Hij niet al op heel jonge leeftijd aan zijn wettelijke ouders: *“Wist u niet dat Ik bezig moet zijn met de dingen van mijn Vader”*? (Lucas 2:49). Maar Hij heeft tijdens zijn leven hier op aarde, net als wij, zijn hemelse Vader nooit gezien.

Hij heeft Diens aangezicht moeten zoeken in gebed. Het was Jezus' bewuste, vrijwillige keuze zijn Vader te gehoorzamen: *"Hier ben Ik om Uw wil te doen"* (Hebreeën 10:7). Al zijn beproevingen moesten aan het licht brengen of Hij voldeed aan de eis die God heeft gesteld aan wie de beloofde heerlijkheid zullen beërven. Zijn strijden en worstelen om gehoorzaam te zijn, maakte dat God Hem uitermate lief had en heeft: *"Deze is Mijn Zoon de Geliefde, in Wie Ik Mijn welbehagen heb"* (Mattheüs 17:5). Eindelijk vond God de rechtvaardige mens, waar Hij zolang vergeefs naar had gezocht. Alle mensen waren tot dan toe Adam gevolgd in het toegeven aan hun begeerten. Allen werden daarom in hem aan de dood onderworpen en kunnen niet komen tot het heerlijke doel dat God had met de schepping van mensen. Het is Jezus Die, zoals God David beloofde, Hem tot een Zoon zou zijn en God Hem tot Vader (2 Samuël 7). Nergens wordt ons een nauwere en intiemere relatie tussen een vader en zijn zoon getoond, dan die tussen God en de Here Jezus. De apostel Johannes zag Hem als *"de Eniggeboren Zoon, Die aan de boezem van de Vader is"* (Johannes 1:18).

Welk een liefde en vriendschap spreekt hieruit! Wij spreken van boezemvrienden wanneer we elkaar volledig vertrouwen. We weten alles van elkaar, houden niets voor elkaar verborgen en delen alles met elkaar. We denken hetzelfde over de belangrijkste zaken en voelen elkaar direct aan. In zulke vriendschappen vormen we een eenheid. Jezus vormde een volmaakte eenheid met zijn Vader: *"Ik en de Vader zijn één"* zei Hij (Johannes 10:30). Het is zijn vurig verlangen dat ook allen die in Hem geloven dat zijn, getuige de slotwoorden van zijn liefdevolle gebed tot de Vader, dat Hij vlak voor zijn kruisdood uitsprak: *"En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor hen, die door hun woord in Mij geloven, opdat zij allen één zijn, gelijk U, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn; opdat de wereld gelove, dat U Mij gezonden hebt. En de heerlijkheid, die U Mij gegeven hebt, heb ik hun gegeven, opdat zij één zijn, gelijk Wij één zijn. Ik in hen en U in Mij, dat zij volmaakt zijn tot één, opdat de wereld erkenne, dat U Mij gezonden hebt en dat U hen liefgehad hebt, gelijk U Mij liefgehad hebt. Vader, wat U Mij gegeven hebt – Ik wil, dat waar Ik ben, ook zij bij Mij zijn, om mijn heerlijkheid te aanschouwen, die U Mij gegeven hebt, want U hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging van de wereld. Rechtvaardige Vader, de wereld kent U niet, maar Ik ken U, en dezen weten dat U Mij gezonden hebt; en Ik heb hun uw naam bekendgemaakt en ik zal hem bekendmaken, opdat de liefde, waarmee U Mij liefgehad hebt, in hen zij en Ik in hen"* (Johannes 17:20-26).

J.D.

Israël en de Gazastrook

Er is in de media veel gesproken over de terugtrekking van Israël uit de Gazastrook als een essentiële stap in de richting van vrede in het Midden Oosten. Meestal wordt er gesuggereerd dat de volgende stap de Israëlische terugtrekking van de westelijke Jordaanoever moet zijn, en vervolgens uiteraard de opgave van Jeruzalem. Zover zal het wel niet komen, maar feit is wel dat Jeruzalem in de eindtijd de steen zal zijn waar alle volken zich aan zullen vertellen (Zach. 12:1-3). Wat in de praktijk van de dagelijkse wereldpolitiek betekent dat er grote druk op Israël zal worden uitgeoefend, totdat ingrijpen onvermijdelijk wordt. Hoe snel iets dergelijks kan gebeuren, zien we het ingrijpen in bijvoorbeeld Servië en Irak.

Ondanks de politieke opvatting dat de terugtrekking uit de Gazastrook belangrijk is, maar slechts een klein begin van het grote dat moet volgen, is deze wel degelijk interessant vanuit profetisch perspectief. In Jesaja 11 is te lezen dat na de komst van de Messias het Vrederijk zal worden opgericht. In Nieuwtestamentische termen houdt dit in dat Christus Jezus komt in zijn koninklijke majesteit om Gods Koninkrijk op aarde op te richten. In Jesaja 11:14 staat vervolgens dat Israël zijn grenzen daarna naar het Oosten en Westen zal uitbreiden. Daarbij wordt ook de Gazastrook genoemd: "Westwaarts zullen zij de Filistijnen op de schouder vliegen...". De Filistijnen woonden in wat wij nu de Gazastrook noemen. Wanneer de profetie uit moet komen dat Israël de Gazastrook eerst na de komst van Christus in bezit zal nemen, kunnen zij dit gebied niet nu al bezitten.

Na de Zesdaagse oorlog in 1967 trokken Joodse kolonisten snel de Gazastrook in om zich daar om religieuze of economische redenen te vestigen. Maar dat was kennelijk niet de bedoeling, gezien alle commotie die er sindsdien is geweest, met alle verlies van mensenlevens van dien. Wanneer wij de profetie in Jesaja goed begrijpen, zal de Gazastrook in Arabisch-Palestijnse handen blijven tot de komst van Christus. De Israëlische terugtrekking daaruit zou daarmee één van die ogenschijnlijke kleine stappen kunnen zijn die leiden tot de oprichting van Gods Koninkrijk.

Opmerkelijk: NS Publieksprijs voor Nieuwe Bijbel Vertaling

Eind 2004 is een nieuwe bijbelvertaling (de NBV) uitgekomen. Afgelopen november is deze door het publiek gekozen tot winnaar van de 'NS Publieksprijs voor het Nederlandse Boek 2005'. Wat zegt dat nu?

Eerst wat feiten en cijfers. De Bijbel was niet genomineerd, maar ook niet-genomineerde boeken konden worden gekozen. Wel was dit de eerste keer dat een niet-genomineerd boek ook werkelijk heeft gewonnen. Daar is een campagne aan vooraf gegaan om zoveel mogelijk stemmen uit te brengen op de NBV, wat voor één van de genomineerde schrijvers aanleiding was om voor de radiomicrofoon geïrriteerd te spreken van een aanzienlijke 'Biblebelt' die we in dit land zouden bezitten, en die kennelijk zo'n resultaat kan forceren. Inderdaad zijn er ca. 92.000 stemmen uitgebracht tegen ruim 40.000 het jaar ervoor. Dat is bijna 52.000 extra. Maar de NBV is verkozen met bijna 66.000 stemmen, dus die 52.000 extra kunnen niet de volledige verklaring zijn. Zelfs als we aannemen dat die allemaal naar de NBV zijn gegaan, moet dan nog ruim een derde van die 'andere' 40.000 eveneens naar de NBV zijn gegaan. Anders gezegd: ook zonder die 52.000 extra stemmen had de NBV die prijs waarschijnlijk wel gewonnen. In het persbericht werd ook nog vermeld dat er van de NBV inmiddels 650.000 exemplaren zijn verkocht. Dat betekent dat inmiddels ruim 12 % van de Nederlandse huishoudens er een zou bezitten. De verkoop van Bijbels doet het kennelijk buitengewoon goed.

Maar wat betekent dit nu? Ook vroeger was de Bijbel al het best verkochte boek, en kennelijk is dat nog steeds het geval, ook in onze geseculariseerde wereld. Maar ook toen was de Bijbel daarmee nog niet automatisch het meest gelezen boek. Het is niet ondenkbaar dat de publiciteit rond de NBV zijn werk heeft gedaan, maar dat veel van die Bijbels nu ergens ongelezen in de kast staan. Een Bijbel is er echter voor bedoeld gelezen te worden. Of liever: er moet in de Bijbel gestudeerd worden, wil hij zijn invloed kunnen doen gelden. Wij hopen en bidden dat dit het geval zal zijn en de tendens van afnemend Bijbellezers in de afgelopen decennia hiermee doorbroken zal worden. R.C.R.

De Taal van de *Bijbel*

Moderne ‘bijbeluitleggers’ vertellen ons regelmatig dat de Bijbel een product van zijn tijd is en daarmee van het denken van zijn tijd. Wij, Broeders in Christus, geloven dat niet. Wij geloven dat de Bijbel het Woord van God is, die daarom waarheden verkondigt die voor alle tijden zijn. Maar wij geloven wel dat de Bijbel de *taal* van zijn tijd spreekt, en dat wij daarom alleen ten volle in die waarheden kunnen doordringen wanneer wij die taal begrijpen.

Neem bijvoorbeeld het woord ‘liefhebben’. Voor ons, moderne westerlingen, is liefhebben vóór alles een zaak van emotie. Je zou, bij wijze van spreken, in een hoekje kunnen gaan zitten en zeggen: Ik heb God lief. Maar voor de Israëliet lag dat totaal anders. Hij dacht bovenal praktisch: voor hem was liefhebben in de eerste plaats een zaak van doen. In het begin van de profetie van Maleachi lezen we:

‘Ik heb jullie lief’ – zegt de HEER – en jullie zeggen: ‘Waaruit blijkt die liefde dan?’ (Maleachi 1:2 NBV)

Dit is typisch Hebreeuws denken: “waaruit blijkt dat?”. Voor de Israëliet was in een hoekje zitten geen liefde. Pas wanneer je iets doet voor degene die je beweert lief te hebben, mag je zeggen dat je hem werkelijk lief hebt. Wanneer je dat beseft, herken je dat principe ook op andere plaatsen. Jakobus gebruikt in zijn brief net zo’n benadering van ‘geloven’. Ook dat krijgt pas betekenis wanneer je er iets mee doet:

‘Broeders en zusters, wat heeft het voor zin als iemand zegt te geloven, maar hij handelt er niet naar? ... Als een broeder of zuster nauwelijks kleren heeft en elke dag eten tekort komt, en een van u zegt dan: ‘Het ga je goed! Kleed je warm en eet smakelijk!’ zonder de ander te voorzien van de eerste levensbehoeften – wat heeft dat voor zin? Zo is het ook met geloof: als het zich niet daadwerkelijk bewijst, is het dood.’ (Jakobus 2:14-17 NBV)

Dood! Zo’n geloof schiet niet slechts tekort, nee volgens Jakobus is het *dood, morsdood*. Het is nergens meer toe in staat, en wel het allerminst om de ‘gelovige’ eeuwige leven te bezorgen. Dat is, tussen twee haakjes, niet in strijd met wat Paulus beweert door te zeggen dat je niet gered kunt worden door ‘werken’, want Paulus heeft het daar over

Liefhebben

‘werken der wet’, dus over het stipt naleven van regels.

In de evangeliën kunnen we meermalen zien hoe juist die mentaliteit leidt tot het verwaarlozen van de noden van de behoeftigen. Ook Paulus is er wel degelijk van overtuigd dat geloof moet ‘blijken’, dat je dat moet ‘tonen’. En net als geloof, moet ook liefde ergens uit blijken; je moet iets doen voor degene die je beweert lief te hebben. En dat ‘iets’ moet uiteraard nut hebben voor die ander. En dit geeft ons meteen een betere kijk op dat gebod van Jezus in de bergrede:

‘Ik zeg jullie: heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen.’ (Mattheüs 5:43-44 NBV)

Mensen vragen vaak: ‘hoe kan ik dat nu, mijn vijanden liefhebben?’ Jezus draagt ons echter niet op dat wij onze vijanden de aardigste mensen op aarde vinden, maar dat wij, ondanks hun vijandigheid, doen wat voor hun bestwil is. Vandaar: bid voor wie jullie vervolgen. Het gaat er niet om wat wij van die mensen vinden; het gaat erom wat wij voor ze doen.

En dan komen we nu aan één van de meest geciteerde verzen van het Nieuwe Testament:

‘Want alzo lief heeft God de wereld gehad

dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe.’

(Johannes 3:16 NBG)

Wij citeren hier met opzet de NBG’51, omdat de uitleg dan wat duidelijker is. Bijna iedereen is van mening dat Jezus hier aangeeft hoe groot Gods liefde is. Maar is dat correct? Op basis van wat we hiervóór gezien hebben, weten we nu dat liefde betekent dat je iets doet. En Jezus vertelt ons hier wat God doet: Hij geeft zijn eniggeboren zoon. Met andere woorden: Hij vertelt ons niet hoe groot Gods liefde is, maar op welke wijze God die liefde toont. De oude vertalers hebben dat ook zo gezien, want het oud-nederlandse woord ‘alzo’ betekent ‘op die wijze’ en niet ‘in die mate’. De befaamde spreuk ‘alzo sprak Zaratoestra’ vertelt ons niet *hoeveel* Zaratoestra te zeggen had, maar *wat* hij te zeg-

gen had.

En wanneer God zijn volk in Deuteronomium vermaant in hun erediensdienst niet de afschuwelijke praktijken van de Kanaänieten na te volgen met de woorden:

‘Niet alzo zult gij de Here, uw God, dienen’

(Deuteronomium 12:31 NBG),

bedoelt Hij niet dat zij aan dat dienen minder moeite moeten besteden, maar dat zij dat niet op die wijze moeten doen.

Dat wordt nog duidelijker wanneer we het vers in Johannes in zijn context (verband) bekijken (en ter verduidelijking passen we de vertaling wat aan):

**De Mensenzoon moet hoog verheven worden,
zoals Mozes in de woestijn de slang omhoog geheven heeft,
opdat iedereen die gelooft, in hem eeuwig leven heeft.
Want op dezelfde wijze [alzo] had God de wereld lief
doordat hij zijn enige Zoon heeft gegeven,
opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat,
maar eeuwig leven heeft. (Johannes 3:14-16)**

Jezus trekt eerst een parallel tussen de koperen slang in de woestijn (Numeri 21) en zijn eigen kruisiging, en zegt dan: Zo (op die wijze) heeft God ook de verlossing aangepakt van degenen die Hem dienen; Hij heeft op dezelfde wijze zijn Zoon gegeven, om te bewerkstelligen dat wie in die Zoon gelooft niet verloren gaat.

Maar daaruit volgt een uiterst belangrijke conclusie. Wanneer dit, zoals Jezus nadrukkelijk zegt, de manier is waarop God voor een oplossing heeft gezorgd voor het probleem van zonde en dood, dan is er kennelijk geen andere manier. En dus hebben de mensen ongelijk die menen dat elk ‘op zijn wijze’ zalig kan worden, dat er ‘vele manieren zijn’ waarop je God kunt dienen en het eeuwige leven beërven. Volgens Jezus is dit de manier die God heeft gekozen, en die Hij al heeft aangeduid in die episode met de koperen slang in de woestijn. En is daarmee dan niet elke andere weg automatisch een dwaalweg?

In 1 Samuël ontmoeten we Hanna (*God heeft mij begenadigd*). We leren haar kennen als een zeer gelovig vrouw voor wie de HEER het belangrijkste in haar leven was. Dit is vooral te zien in haar prachtige lofzang. Hanna was onvruchtbaar en haar verdriet daarover was groot. Zij werd door Penina, de andere vrouw van haar man, met minachting behandeld en getreiterd. Hanna zei dan niets, zij huilde en zocht haar heil bij de HEER. Met dit grote verdriet ging zij op een dag naar het heiligdom van de HEER. Daar stortte ze haar hele hart uit. Ze had niet alleen verdriet om haar kinderloosheid. Hanna dacht veel verder. Zij zag de vreselijke toestand van het volk. De priester Eli en zijn zonen waren slechte herders. Het volk had geen goede leiding meer. Dit was voor haar een nog groter verdriet. Daarom bad Hanna tot de HEER en vroeg Hem om een zoon. Niet zo-
 zelf, nee een
 volk tot de
 zou brengen.
 ze voor zijn
 Hij zou op-
 tempel. Hij zou zijn hele leven de HEER toebehoren. Haar gebed werd verhoord en zij kreeg een zoon, Samuël (*Ik heb hem aan de HEER gevraagd*). Met liefde verzorgde zij haar baby. Toen kwam de tijd, dat Hanna hem naar Eli moest brengen. Dit had zij de HEER immers beloofd. Samuël was nog maar een kleine jongen, maar zij deed het met vreugde, omdat zij in gedachten de verlossing van het kwaad in Israël zag. Nu zal er redding komen voor het afgedwaalde volk. Vol blijdschap en dankbaarheid zong zij een prachtige lofzang, die u kunt lezen in 1 Samuël 2. Let eens op het begin: Nu juicht mijn hart dank zij de HEER. Haar zoon zal redder mogen zijn. Er is een grote overeenkomst met de lofzang van Maria. Beide vrouwen zien dat zij moeder mogen zijn van een verlosser. Beide vrouwen zijn de HEER zo dankbaar voor dit voorrecht. Elkana, had Hanna lief boven Penina. Haar karakter, haar liefde voor de HEER was belangrijker voor hem dan kinderen. Hanna laat ons zien, dat de HEER het allerbelangrijkste in ons leven zou moeten zijn. N.D.

*‘De HEER zag ... naar Hanna om:
 ze werd opnieuw zwanger en
 baarde nog vijf kinderen, drie
 zonen en twee dochters...’*

maar voor zich-
 zoon, die het
 HEER terug
 Haar zoon zou
 dienst afstaan.
 groeien in de

1. De kunst van

De eerste vermeldingen van schrijven

De Bijbel is het geschreven Woord van God. De oudste geschiedenis van de Bijbel hangt daarom samen met de geschiedenis van het schrift. Zonder schrift geen Bijbel. De Bijbel zelf spreekt voor het eerst over schrijven in het boek Exodus. De Tien Geboden werden door God zelf geschreven op stenen tafelen. En Mozes schreef de woorden van de wet op in een boek: “Hierna schreef Mozes alles op wat de HEER had gezegd... Vervolgens nam hij het boek van het verbond en las dit aan het volk voor” (Ex. 24:4,7 NBV). God gebood hem de geschiedenis met Amalek op te schrijven: “En de HEER zei tegen Mozes: Leg deze overwinning in een oorkonde vast” (Ex. 17:14 NBV). De namen van de twaalf stammen van Israël stonden gegraveerd in edelstenen op Aärons borstschild en schouderstukken; op zijn tulband zat een gouden plaat waarop stond geschreven: ‘Aan de HEER gewijd’ (Ex. 39:6,14, 30 NBV). Toen God wilde tonen dat Hij Aäron tot hogepriester had gekozen, liet Hij de twaalf vorsten van Israël elk hun staf inleveren met hun naam daarop geschreven (Num. 17:2,3,8). Ook in de wet komt het schrijven naar voren. In het voorschrift over jaloersheid moest de priester bijvoorbeeld een vervloeking opschrijven (Num. 5:23).

Het ontstaan van schrift

Lange tijd werd ontkend dat men zo lang geleden kon schrijven. In de tijd van Mozes zou de schrijfkunst nog niet hebben bestaan. Intussen weten we beter. De oudste geschreven teksten die we bezitten stam-

men uit de tijd tussen 3500 en 3000 v.Chr. en Mozes leefde zo’n 2000 jaar later. Aanvankelijk was er sprake van een primitief beeldschrift dat zich geleidelijk ontwikkelde tot spijkerschrift (wat overigens een schrift en geen taal is). Het eerste ons bekende spijkerschrift was Sumerisch, later volgden Assyrisch en Babylonisch evenals een aantal Semitische talen. Het Sumerisch werd nog lange tijd in Babylonische opschriften gehanteerd, ongeveer zoals bij ons Latijn. In latere tijden zijn in andere delen van de antieke wereld andere schriftvormen ontstaan. Rond 3000 v. Chr. ontstond in Egypte het hiërogliefenschrift.

3500-2500
v Chr.

Kleitablet met spijkerschrift. Irak
ca 2600 v Chr (Univ. Of Chicago)

het schrijven

Rond 2500 v. Chr. ontwikkelde Elam (het huidige Iran) een schrift dat nog steeds niet is ontcijferd, terwijl ongeveer terzelfder tijd een schrift ontstond langs de Indus (het huidige Pakistan). Kort na ca. 2000 v. Chr. ontstonden op Kreta twee vormen van lopend schrift, waarvan er maar één ontcijferd is. Rond 1500 v. Chr. moet in Klein-Azië het Hethietisch hiërogliefenschrift zijn ontstaan, dat gebruikt is voor inscripties (voor correspondentie gebruikten de Hethieten Mesopotamisch spijkerschrift). Van de meeste van deze schriftvormen wordt aangenomen dat ze direct of indirect ontstaan zijn door contact met Sumeriërs, waarbij dan het schrijven als zodanig is overgenomen, maar het schrift zelf niet. Wat de overige betreft worden dergelijke contacten op zijn minst vermoed. Het enige schrift waarvan een dergelijke ontstaansoorzaak twijfelachtig wordt geacht, is het Chinese schrift dat ca. 1500 v. Chr. langs de Gele Rivier ontstond.

Hiërogliefen, god Montu, Karnak, Egypte (foto Ruth Schilling)

De gecompliceerde beeldschriftvormen en de daarvan afgeleide schriftvormen vereisten een langdurige schrijversopleiding. Er ontstond een aparte klasse van schrijvers. Jongens die hiervoor werden opgeleid gingen vanaf hun zesde jaar naar een schrijversschool, waar ze 10 tot 12 jaar moesten leren. Niet alleen schrijven, maar ook landmeten en andere wetenschappen waarbij schrijven of geschreven 'boeken' te pas kwamen. Alleen gegoede ouders konden zo'n langdurige opleiding betalen. Maar de jongen was dan ook verzekerd van een goede baan als ambtenaar of een soort notaris. De uitvallers van de opleiding werden dorpschrijver. De goede schrijvers konden veel macht verwerven, omdat rijksbestuurders zelf vaak net zo min konden schrijven (of lezen) als het gewone volk. Het is niet zonder reden dat de Perzische koning Artahsasta op een brief van de landvoogd Rehum en de schrijver Simsai liet antwoorden: "de brief welke gij ons gezonden hebt, is mij duidelijk voorgelezen" (Ezra 4:7-18 NBG). Een brief aan de Assyrische koning Assurbanipal bevatte als een P.S.:

“Wie je ook bent, schrijver, die deze brief gaat lezen, verberg niets voor de koning, mijn heer, zodat de goden Bel en Nabu vriendelijk over je zullen spreken tegen de koning”. De invoering van alfabetisch schrift heeft hierin echter grote verandering gebracht. Toen de richter Gideon een jongen uit Sukkoth in handen kreeg, schreef deze namen van vorsten en oudsten voor hem op. En dan niet met veel moeite één of enkele namen, maar een lange lijst van 77 (Richteren 8:14). De schrijver van het boek Richteren nam niet de moeite vooraf te vermelden dat de jongen *kon* schrijven. Dat sprak kennelijk vanzelf. Toen Jesaja sprak over de ondergang van Assur, vergeleek hij dat met een bos waarvan zo weinige bomen overblijven dat ze “te tellen zijn, ja, een jongen zal ze kunnen opschrijven” (Jesaja 10:19 NBG). De beperkingen van het kind lagen hier niet in zijn schrijfkunst, maar in zijn vaardigheid tot tellen. Eerder had God tot Jesaja gezegd: “Neem een groot schrijftablet en noteer daarop in leesbaar schrift...” (Jesaja 8:1 NBV). De eventuele moeilijkheid om het te lezen lag in het al of niet duidelijk schrijven van Jesaja, niet in een mogelijke ongeletterdheid van het volk. De consequentie hiervan was dat de Israëliet (althans de mannelijke Israëliet) zelf toegang had tot Gods Woord omdat hij het zelf kon lezen.

Het schrijven van de Pentateuch

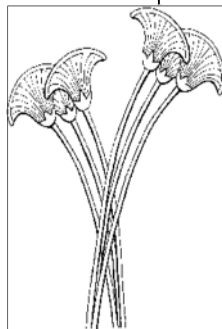
Volgens de traditie heeft Mozes de eerste vijf boeken van de Bijbel geschreven. Aangezien ook Jezus zich hierbij aansloot, hebben we alle reden dit te geloven. Dat ligt echter anders met de bijbehorende gedachte dat met name het materiaal van Genesis tot aan Mozes mondeling zou zijn overgeleverd. Hiertegen worden door sommigen argumenten aangevoerd van drieërlei aard:

1. Argumenten van aardrijkskundige aard. Namen of situaties die ten tijde van Mozes niet meer bestonden worden als nog bestaand beschreven (Genesis 2:11-13, Genesis 10:19 waar in het Hebreeuws staat: zoals *gij gaat* in de richting van Sodom...), of achterhaalde situaties worden nader verklaard (Genesis 14:2,3, 17; 35:6,19).
2. Aanhalingen uit het Nieuwe Testament waaruit blijkt dat bepaalde woorden uit Genesis al op schrift stonden voordat andere in Genesis beschreven gebeurtenissen plaatsvonden (Galaten 3:8 vgl Jacobus 2:23, Hebreeën 11:5).
3. De argumenten van P.J. Wiseman, die stelt dat Genesis sporen draagt van oorspronkelijke teboekstelling op kleitabletten. Volgens deze schrijver wijst de regelmatig terugkerende uitdrukking “dit is de geschiedenis (*'toledoth'*, in onze NBG vertaling vaak vertaald met 'geslachtsregister') van...” op teboekstelling

door een tijdgenoot die leefde ten tijde van de teboekgestelde gebeurtenissen en ze mogelijk zelf meemaakte. Het verhaal van de schepping zou door God aan Adam zijn geopenbaard en door deze, of door God zelf, opgeschreven.

Wiseman wijst voor de onderbouwing van zijn theorie op frappante overeenkomsten in literaire stijl tussen Genesis en de bekende kleitabletten. Het Gilgamesj epos begint met de woorden: "Toen in de hoge..." Tablet 4 van het epos (het staat op zes tabletten) eindigt met: "Vierde tablet van 'in de hoge'. Niet gereed." Genesis begint met: "In den beginne schiep God de hemel en de aarde." Hoofdstuk 2 begint met: "Alzo werden voltooid de hemel en de aarde en al hun heir." Volgens Wiseman betekent dit: "Hiermee is voltooid (het verhaal) 'hemel en aarde' en alle tabletten daarvan." De overgang op een nieuw kleitablet binnen een verhaal werd vaak gemarkeerd door herhaling van woorden, die aan het eind van het ene tablet stonden, aan het begin van het volgende tablet. Dit verschijnsel vinden we ook in bijvoorbeeld Genesis 11:26 en 27. Vanaf hoofdstuk 37 verdwijnen de genoemde kenmerken. Het verhaal wordt dan ook breedsprakiger. Dit klopt met het feit dat de geschiedenis van Jozef in Egypte te boek moet zijn gesteld. Daar gebruikte men geen kleitabletten maar papyrusrollen waarop een doorlopende, en veel uitgebreidere, tekst kon worden geschreven. Alles wat Mozes dan gedaan zou hebben is de verschillende verslagen tot één verhaal samenvoegen en er hier en daar wat aantekeningen aan toe voegen. Dat Mozes zelf kon schrijven hoeven we hier niet meer te betogen. Het schrift bestond, in tegenstelling tot wat men in de negentiende eeuw nog meende, ook in Egypte al meer dan 1500 jaar. Hooguit kan men de vraag stellen of Mozes dan tot de schrijversklasse behoorde. Stephanus geeft ons daarop een antwoord: "En Mozes werd onderwezen in alle kennis (wijsheid NBG) van de Egyptenaren" (Handelingen 7:22 NBV). Deze kennis/wijsheid steunde (net als bij ons nu) op de kennis van het geschreven woord, welke kennis ook zelf deel uitmaakte van die wijsheid. Dat verhalen en wetten als in Exodus en Deuteronomium rond de uittocht, en mogelijk reeds daarvóór, op schrift stonden, zagen we aan het begin van dit artikel.

R.C.R.

Oud-Egyptische afbeelding van papyrusrietpluimen

Internet:

Veel interessante beelden en informatie (engels) over het Mesopotamië en Egypte in Bijbelse tijden kunt u vinden op de volgende websites: www.besthistorysites.net/AncientBiblical en www.ancient-egypt.org

Lof van Christus ontvangen is een rijke beloning. Sommigen hebben die Anderen hebben het nederig vertrouwen dat zij die krijgen wanneer zij

Zij heeft gedaan

Onder hen die van de Meester lof ontvingen toen Hij op aarde leefde was Maria, de zuster van Lazarus. Hun huis in Betanië onderscheidt zich in de evangeliën als de enige plek waar Jezus liefde en een ware verkwikking van lichaam en geest kon vinden. De deuren stonden altijd voor Hem open en Hij vond daar vrede en rust. Is het dan verwonderlijk dat er staat geschreven: “Jezus had nu Marta en haar zuster (Maria) en Lazarus lief” (Johannes 11:5)? Tot deze haven van rust kwam Jezus aan het begin van die drukke week die zou eindigen in zijn foltering en kruisiging. Hij wist heel goed wat Hem te wachten stond: “Hoe beklemmt het Mij, totdat het volbracht is” (Lucas 12:50).

Wat is het een troost te weten dat Hij, tijdens die laatste dagen en nachten voor zijn lijden, in dat huis in Betanië door vrienden ontvangen en verzorgd werd. Wij lezen dat zij op de sabbatsnacht van die week voor Hem een maaltijd aanrichtten; waarschijnlijk het gewone feest in een Joods huishouden ter afsluiting van de sabbat. Marta bekleedde haar gebruikelijke rol van gastvrouw en hield zich druk bezig met het bereiden van de maaltijd. Maria heette de Meester op een andere manier welkom: zij nam een albasten kruik

vol echte, kostbare nardusmirre, en zalfde zijn voeten terwijl Hij aan de tafel aanlag. Beide zusters hebben Jezus gediend. Marta zorgde met haar huishoudelijke vaardigheden rijkelijk voor zijn lichamelijke noden. De dienst van Maria was van een andere aard en lag op een ander niveau. Had zij een voorgevoel waarop zijn bezoek deze keer zou uitlopen? Zag zij de dreigende tragedie van Golgota al opdoemen? Jezus' commentaar op haar liefdesdaad lijkt dit te steunen: “Zij heeft gedaan, wat zij kon; van tevoren heeft zij mijn lichaam gezalfd voor de begrafenis” (Marcus 14:8).

Maar welke gedachte deze grote daad van toewijding ook geïnspireerd zou kunnen hebben, deed deze wel de veroordeling van sommigen van de aanwezigen op haar hoofd neerkomen. Mattheüs vertelt, “De discipelen ... waren verontwaardigd en zeiden: Waartoe die verkwisting?”. Maar Johannes openbaart de oorsprong van deze onbarmhartige veroordeling, wanneer hij zegt dat het de stem van Judas Iskariot, de toekomstige verrader, was wiens stem zich tegen deze vermeende verkwisting verhiel: “Waarom is deze mirre niet voor driehonderd schellingen verkocht en aan de armen gegeven?” Met het daarop vernieti-

al verdiend en gekregen.
zullen staan.

wat zij kon

gende commentaar van Johannes: “Maar dit zei hij niet, omdat hij zich om de armen bekommerde, maar omdat hij een dief was en als beheerder van de kas de inkomsten wegnam” (Johannes 12:5-6). Er wordt met geen woord gerept over verontwaardiging bij de discipelen over de bediening van Marta! Het feest van lekkernijen riep helemaal geen kritiek op! Zelfs Judas kon die waarderen. Maar de dienst van Maria - minder duidelijk in bedoeling en meer geestelijk van aard - wordt zelfs door sommigen uit de ‘intieme kring’ van de discipelen als verkwisting veroordeeld! Hoe bemoedigend moet dan voor Maria het antwoord van Jezus zijn geweest: “laat haar begaan; waarom valt u haar lastig? Zij heeft een grote daad aan Mij verricht...Voorwaar, Ik zeg u, overal waar het evangelie verkondigd zal worden, over de gehele wereld, zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden van wat zij gedaan heeft” (Marcus 14:6,9).

Het verslag in Marcus voegt dan die betekenisvolle woorden toe aan de lof van de Meester: “Zij heeft gedaan, wat zij kon” (vers 8). Dat werpt een interessant licht op de bediening door Maria, en op het gezichtspunt van waaruit Christus die beoordeelde. Wij zouden misschien

gemeend hebben dat Maria’s gave van kostbare nardusmirre en haar toewijding aan Jezus van zulk een overtreffende aard was, dat enige suggestie van beperktheid daarvan uitgesloten is. Schuilt er in de woorden van Marcus echter niet een aanwijzing dat het *verlangen* van Maria om Christus te dienen veruitsteeg boven haar gave op zich? Het verlangen te dienen, en de gelegenheid daartoe, kunnen toch twee verschillende dingen zijn. Het gevaar voor iedere discipel schuilt hierin dat wij, wanneer wij niet ten volle kunnen dienen, zouden kunnen vervallen in moedeloze passiviteit. Maria heeft die fout niet gemaakt, zij heeft gedaan wat zij kon. Christus aanvaardde en prees haar bediening, al waren sommigen snel om die te veroordelen.

“Zij heeft gedaan wat zij kon”. Ligt er niet een les voor ons in deze woorden van de Meester? Wachten wij op de grote gelegenheid? Beperken we ons tot een mate van dienstbaarheid die met onze gevoelens van toewijding aan Christus overeenkomt? Zo ja, dan missen wij misschien vele gelegenheden ‘kleinere’ diensten te bewijzen, die voor Christus acceptabel en lovenswaardig zijn. Zijn oordeel op de grote dag van de afrekening zou ons dan kunnen verbazen, zoals bij de discipelen in dat huis te Betanië het geval was. Er zal voor ons geen grotere teleurstelling denkbaar zijn, dan het besef dat wij de lof van de Meester missen, omdat wij de gelegenheden Hem te dienen niet gebruikt hebben.

Hoe leest u?

De Here Jezus vroeg zijn tijdgenoten:
Zo maakte Hij duidelijk dat
en dat het belangrijk is onderscheid te maken tussen wat

“Wanneer namelijk heidenen, die de wet niet hebben, de wet van nature naleven,

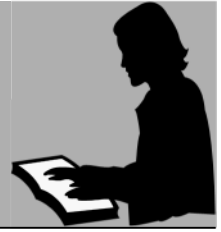
Deze uitspraak van Paulus in Romeinen 2:14 is in elke vertaling te lezen. En er is blijkbaar niemand die er zich over verbaast. Toch zou verbazing op zijn plaats zijn, want zo'n opvatting is volledig in strijd met Paulus' voorafgaande betoog. Men neemt dan aan dat Paulus hier zegt dat er heidenen [niet-Joden] zijn die, uit innerlijke morele overtuiging, in overeenstemming met Gods geboden leven, zonder die werkelijk te kennen. Maar in hoofdstuk 1 heeft hij uitgebreid verkondigd dat de heidenen zich totaal *niet* houden aan Gods wet, hoewel zij wel degelijk hadden moeten inzien dat God bestaat. Vervolgens heeft hij in hoofdstuk 2 net zo uitgebreid verkondigd dat ook de Joden zich niet aan Gods wet hebben gehouden, hoewel zij die Wet kenden. En hij vat dat samen in 3:9-10: “Ik heb immers al heel duidelijk gemaakt dat allen, zowel de Joden als de andere volken, in de macht van de zonde zijn. Zo staat er ook geschreven: ‘Er is geen mens rechtvaardig, zelfs niet één.’” Dit is trouwens ook volledig in overeenstemming met de verdere Schrift, die de mens continu voorstelt als van nature zondig en opstandig tegen God. Wanneer dat al geldt voor hen die God kennen, hoeveel te meer dan voor hen die God niet kennen. Je kunt je vervolgens met reden afvragen wat dat dan voor merkwaardige heidenen zijn die toch Gods wet volbrengen, zelfs zonder die te kennen! Dat blijken, bij goed lezen, uiteraard mensen te zijn die wel degelijk Gods wet kennen, en die bewust hebben besloten die te gaan volbrengen, door hun leven op Christus te richten. Vervolgens dienen we te weten dat er in de originele tekst geen leestekens staan; die zijn er door de vertalers ingezet. Letterlijk luidt de tekst:

“Wanneer toch heidenen die de wet niet hebben van nature doen wat de wet gebiedt dan zijn dezen ofschoon zonder wet zichzelf tot wet.”

Dit is de tekst van de NBG'51, zonder leestekens. De uitdrukking ‘van nature’ kan daarin net zo goed horen bij het voorafgaande werkwoord ‘hebben’ als bij het volgende werkwoord ‘doen’. Het merkwaardige is nu dat alle vertalers het laatste kiezen, kennelijk zonder er zich rekenschap van te geven dat Paulus zichzelf hiermee zou tegenspreken. Hoewel Luther in zijn originele vertaling blijk geeft het probleem wel degelijk te hebben gezien, want hij probeert daar in een kanttekening onderuit te komen, overigens zonder veel succes.

Wat leest u?

‘Hebt u niet gelezen’ en ‘Staat er niet geschreven?’
het geschreven woord van God boven alles staat
God heeft gesproken en de menselijke opvattingen daarover.

dan zijn ze zichzelf tot wet, ook al hebben ze hem niet”

Maar wanneer we het in plaats daarvan koppelen aan het woord ‘hebben’, wat bedoelt Paulus dan met dat ‘van nature’? Kennelijk dit: Joden hebben de wet ‘van nature’, in die zin dat het in de natuur van Gods bedeling ligt dat Joden een wet hebben en heidenen niet. We kunnen dat weten, want we komen het in die betekenis tegen wanneer ons verderop in vers. 27 wordt verteld dat de heidenen ook ‘van nature’ onbesneden zijn, en Joden daarom kennelijk van nature besneden. Hij zal daar niet mee bedoelen dat ze zo geboren zijn, dus gaat het om de natuur van Gods instellingen. De zin moet dan luiden:

“Wanneer toch heidenen, die de wet niet hebben van nature, [toch] doen wat de wet gebiedt, dan zijn dezen, ofschoon [van nature] zonder wet, zichzelf tot wet.”

Dat is ook geheel in overeenstemming met het voorafgaande vers: Niet wie de wet slechts aanhoort [de Joden, aan wie de wet wekelijks werd voorgelezen] zal voor God rechtvaardig zijn, maar wie de wet naleeft. Zoals hij ook in de verzen 25-27 zegt:

Dat u besneden bent strekt u weliswaar tot voordeel wanneer u de wet naleeft, maar wanneer u de wet overtreedt bent u toch in wezen onbesneden. En wanneer iemand die niet besneden is [een heiden] de voorschriften van de wet in acht neemt, zal hij dan door God niet als besneden worden beschouwd? Wie onbesneden is gebleven [lett.: de *van nature* onbesnedene] maar zich aan de wet houdt, zal zijn oordeel vellen over u die, ook al hebt u de wet op schrift en bent u besneden, de wet overtreedt.

Paulus vertelt ons dus niet dat er mensen zijn die van nature al zo goed zijn dat zij dingen doen die hen aangenaam voor God doet zijn, en dus al helemaal niet dat *wij* reden zouden hebben onszelf daartoe te rekenen. Zo’n opvatting zou fataal zijn. Maar hij vertelt ons dat het heil er niet alleen voor de Joden is, maar dat ook heidenen (niet-Joden) daar deel aan kunnen hebben, *mits ze Gods geboden in acht nemen*. Dat is uiteraard groot nieuws, maar het legt ons ook een duidelijke verantwoordelijkheid op: vanzelf gaat het niet.

De historische achtergrond

Jesaja leefde in de nadagen van de koninkrijken Israël en Juda. Tijdens zijn leven is het noordelijke rijk in ballingschap weggevoerd. Het zuidelijke rijk wordt opgeroepen lering te trekken uit hun lot, en terug te keren tot hun roeping als Gods volk. Ging het noordelijke rijk in ballingschap naar Assur, als dreiging voor het zuidelijke rijk wordt Babel geïntroduceerd, hoewel het op dat moment nog weinig voorstelt. In de Schrift is Babel, met de als synoniem gebruikte begrippen Chaldeeën (van oorsprong een etnische groep) en Sinear (een landstreek), al vanaf de torenbouw in Genesis een beeld van een “wereldse” levensstijl, menselijke wijsheid en het in opstand komen tegen Gods geboden. De mensen bouwden de stad Babel omdat zij niet over de gehele aarde verspreid wilden raken, hoewel God gezegd had dat zij de aarde moesten vervullen. De taalverwarring, zorgde ervoor dat zij zich alsnog verspreidden.

God riep Abraham, de aartsvader van het volk Israël om uit dat land van de Chaldeeën te gaan, naar een land dat Hij hem aan zou wijzen. Zoals we in Hebrreeën 11 lezen: “Door zijn geloof trok Abraham naar het land dat hem beloofd was maar hem nog niet toebehoorde ... omdat hij uitzag naar een stad met fundamenten, door God zelf ontworpen en gebouwd”. Deze stad van God staat tegenover de steden van mensen, de Babels van deze wereld. De nakomelingen van Abraham worden er sindsdien steeds door de profeten aan herinnerd dat zij Gods volk zijn, met een bijzondere functie in de wereld: heilig, dat wil zeggen apart van andere volken, God toegewijd. Maar als zij dan voortdurend toch willen lijken op die andere volken, in plaats van Gods aparte volk te zijn, zullen zij naar Babel teruggebracht worden om niet meer apart te zijn, om terug te zijn bij af, opdat zij leren wat het betekent om apart te staan, en om te leren vertrouwen op God.

In het tweede deel van zijn boek, vanaf hoofdstuk 40, verplaatst Jesaja zijn verhaal naar de toekomst en beschrijft de situatie waarin het volk zich al in ballingschap in Babel bevindt, en Gods hulp nodig heeft teneinde daar weer uit verlost te worden. Babel als wereldse macht wordt als beeld gebruikt voor een leven zonder God, en Jesaja stelt de verlossing uit Babel op één lijn met de verlossing uit zonde en dood. Een oproep tot het volk om “daaruit te trekken” (Jes 52:10-11) wordt gecombineerd met een profetie over Gods rechterhand die hen zal redden.

De Knecht in Jesaja (1)

in de boekrol staat van mij geschreven”

De twee knechten: het volk en de ene Knecht

Het volk heeft zijn lessen inmiddels geleerd en hoofdstuk 40 begint dan ook met de opbeurende woorden: “Troost, troost mijn volk, zegt jullie God. Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend dat haar slaven-dienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan, omdat zij een dubbele straf voor haar zonden uit de hand van de HEER heeft ontvangen”. Wat volgt is een oproep aan Gods knecht (in de NBV vertaald als ‘dienaar’): “Maar jou, Israël, mijn dienaar, Jakob, die ik uitgekozen heb, nakomeling van Abraham, mijn vriend, jou die ik heb weggehaald van de einden der aarde, die ik van haar verste uithoeken terugriep – jou zeg ik: Jij bent mijn dienaar, jou heb ik gekozen, ik heb je niet afgewezen. Wees niet bang, want ik ben bij je, vrees niet, want ik ben je God. Ik zal je sterken, ik zal je helpen, je steunen met mijn onoverwinnelijke rechterhand” (Jes. 41:8-9). Hier wordt met die knecht het volk Israël bedoeld; maar dat is tekortgeschoten in zijn roeping als Gods getuige en heeft nu zelf Gods hulp nodig om bevrijd te worden. Daarom zien we in de volgende hoofdstukken steeds duidelijker hoe God één in het bijzonder uit dat volk roept, de Knecht, die Hij heeft voorzien. Deze profetieën staan bekend als ‘de profetieën over de knecht des Heren’. De eerste vinden we in hoofdstuk 42: “Hier is mijn dienaar, hem zal ik steunen, hij is mijn uitverkorene, in hem vind ik vreugde” (Jes. 42:1). Achteraf is het voor ons niet zo moeilijk te zien hoe de profeet hier van het verlossingswerk van de Here Jezus spreekt, Gods oplossing om zijn volk uit de gevangenschap en de slavernij van zonde en dood te redden. Zowel bij zijn doop als bij zijn verheerlijking op de berg klonk een stem uit de hemel die een koppeling legde tussen een Psalm over de Messiaanse Koning die Gods vredebrenger zou brengen, en deze Knecht die het volk zou bevrijden, toen die zei: “Jij bent mijn geliefde Zoon (Ps. 2:7), in jou vind ik vreugde (Jes. 42:1)”. De toehoorders hebben dat toen echter niet begrepen. In de reeks knechtprofetieën in Jesaja vinden we een steeds gedetailleerder beeld van deze Knecht en worden de verwijzingen naar Jezus steeds duidelijker.

De eerste Knechtprofetie

In de eerste Knechtprofetie zien we hoe God verkondigt dat Hij zijn Knecht heeft aangesteld. Het is een Knecht naar Gods hart, die de verlossing volbrengt waartoe de mens niet in staat bleek. Een paar hoofdstukken eerder heeft Jesaja duidelijk getoond dat zelfs een diepgelovige koning als Hizkia uiteindelijk niet in staat was om het volk te redden.

Na eerst veel geloof getoond te hebben, faalde hij uiteindelijk toch, en lette het meest op zijn eigen belang (Jes. 39:8).

Voordat Gods reddingsplan ontvouwd wordt, schrijft Jesaja over de troost die God zal geven. Hoofdstuk 40 begon met troost voor het volk in ballingschap, maar vanaf het midden van hoofdstuk 41 breidt zich dat uit tot de gehele wereld. Als Israël bij de uittocht uit Egypte tot een volk wordt, lezen we hoe God tot hen zei: "Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk." (Ex. 19:5-6). Zij kregen hiermee de taak van God te getuigen in de wereld. Zij allen hadden priesters moeten zijn "want de lippen van de priester bewaren kennis en uit zijn mond zoekt men onderricht in de wet, want een bode van de HERE der heerscharen is hij" (Mal. 2:7 - NBG'51). Maar zij verzuimden dit daadwerkelijk te doen. Deze 'Knecht' vervult die taak wel: "Ongebroken en vol vuur zal hij het recht op aarde vestigen; de eilanden [NBG'51: kustlanden] zien naar zijn onderricht uit." (Jes. 42:4). In de NBG'51 is dit 'onderricht' vertaald als 'wetsonderricht', want in het Hebreeuws staat er het woord 'torah'. Het gaat echter om een begrip van God en zijn wil, verkregen uit zijn woord, en niet enkel om de bepalingen van de wet van Mozes. "Eens scheidte de HEER er behagen in om de kracht van zijn onderricht te tonen omwille van zijn rechtvaardigheid." (Jes. 42:21). Met 'kustlanden' worden de uiteinden der aarde bedoeld. Vandaar dat, als deze woorden in het Nieuwe Testament worden aangehaald (uit de Griekse vertaling van het Oude Testament), we lezen "op zijn naam zullen alle volken hun hoop vestigen". De Knecht, met Gods Geest, leert alle volken Gods wegen kennen. "Ik heb hem met mijn geest vervuld. Hij zal alle volken het recht doen kennen." (Jes. 42:1).

De profetie in zijn context

In het volgende hoofdstuk zien we een herhaling van dit thema van Israël dat Gods getuige is: "Mijn getuige zijn jullie – spreekt de HEER –, mijn dieenaar, die ik uitgekozen heb" (Jes. 43:10). Evenals in de inleiding op hoofdstuk 42 is het hier gebruikte beeld dat van een denkbeeldige rechtszaak. God daagt als het ware alle volken voor het gerecht, om te tonen dat zij hun vertrouwen alleen in Hem zouden moeten stellen. Israël is Gods eigen getuige, die Hij oproept om *zijn* zaak te steunen. En de volken mogen laten zien waar *zij* hun vertrouwen in stellen. Het is een thema dat een aantal malen voorkomt in de hoofdstukken 40 tot en met 55. De volken stellen hun vertrouwen in hun afgoden, voorwerpen die ze zelf

gemaakt hebben. En Jesaja maakt de mensen die daarop vertrouwen in toenemende mate belachelijk. In de eerste van deze passages, Jesaja 41 vanaf vers 21, voert God als bewijs aan hoe Hij de geschiedenis voorzegt, en daagt Hij de afgoden uit dat ook te doen: “Voer jullie rechtsgeding, zegt de HEER, lever overtuigende bewijzen, zegt Jakobs koning. Kom ermee voor den dag en vertel ons wat er gebeuren zal. Vertel ons over wat vroeger is gebeurd, zodat wij de afloop nu al kennen. Licht ons in over wat komen gaat, geef ons aanwijzingen over de toekomst, dan weten wij dat jullie goden zijn. Doe het, hetzij goed, hetzij slecht, zodat wij het met eigen ogen kunnen zien” (Jes. 41:21-23). Maar er volgt alleen stilte. Dan komt God met *zijn* bewijs. Hij laat een verlosser optreden. In de volgende hoofdstukken zullen we zien hoe twee dingen parallel lopen:

- 1) de verlossing door een menselijke koning, die het volk Israël zal bevrijden uit Babel, zodat het weer kan wonen in het land dat God hun wees
- 2) de verlossing die zij echt nodig hebben: die uit zonde en dood omdat zij niet in staat zijn aan Gods maatstaven te voldoen.

God roept een menselijke koning om Babel te vernietigen: "In het noorden liet ik iemand opstaan, en hij kwam, in het oosten, waar de zon rijst, riep hij mijn naam. Hij vertrapt stadhouders als leem, zoals een pottenbakker de klei treedt." (Jes. 41:25). En Hij roept een Verlosser om zonde en dood te vernietigen. De conclusie van de rechtszaak is dat de afgoden niets zijn. In de meer letterlijke vertaling van de NBG '51 komt de nadruk beter over: "Zie, zij allen zijn nietigheid; niets zijn hun werken, wind en ijdelheid hun gegoten beelden". Om dan meteen Gods oplossing te presenteren, met een herhaling van dat 'Zie': "Zie, mijn knecht, die Ik ondersteun; mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb." (Jes. 41:29-42:1). Zoals de Perzische koning Kores door God geroepen werd om zijn volk uit Babel te bevrijden zo zal Hij zijn uiteindelijke Knecht roepen om de werkelijke bevrijding tot stand te brengen, een verlossing voor alle volken, door hen terug te brengen tot hun Schepper.

Deze volmaakte Knecht steunt het onvolmaakte. Hij wordt niet geknakt, maar steunt het geknakte riet; hij zal niet kwijnen, maar ondersteunt de kwijnende vlaspit. Met een verwijzing naar zijn scheppingswerk zegt God toe zijn Knecht te ondersteunen zodat hij de verlossing, waar de wereld naar smacht, kan brengen. Hij zal komen "om blinden de ogen te openen, om gevangenen te bevrijden uit de kerker, wie in het duister zitten uit de gevangenis" (Jes. 42:7). Dit zijn de woorden die Jezus citeerde in de synagoge te Nazaret, om er vervolgens aan toe te voegen: "Vandaag hebben jullie deze schrifttekst in vervulling horen gaan." (Luc. 4:21). M.H.

Het *geschreven* Woord

Gebruik en verklaring

Het woord in het Grieks

In de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament komen we de woorden 'chesed' (goedheid, liefde) en 'chen' (gunst, aanvaarding) tegen. 'Chesed' ontleent zijn betekenis aan Gods trouw aan zijn verbondsvolk en drukt zijn liefde voor mensen uit. Niet liefde in het algemeen, maar liefde in de zin van Gods trouw; zijn vrijwillige gave aan mensen op grond van zijn eerder gegeven beloften. In de Griekse vertaling van het Oude Testament wordt 'chesed' meer dan 170 keer vertaald met 'eleos' (ontferming). Dit is het normale woord dat in het Grieks werd gebezigd. Dit maakte echter niet geheel duidelijk wat met 'chesed' wordt bedoeld. Met name Paulus ging een ander woord gebruiken, dat oorspronkelijk de gunst van de keizer aan zijn soldaten tot uitdrukking bracht: 'charis'. Het is daarom een uniek woord dat speciaal bestemd is gemaakt om de betekenis van het Hebreeuwse 'chesed' weer te geven.

'Charis' is een Grieks woord met een rijke inhoud. Van Jezus wordt verteld dat de 'genade' (charis) op hem rustte (Lucas 2:40). Daarbij moeten we niet denken aan uiterlijke schoonheid, maar aan schoonheid van karakter (hoewel beide natuurlijk samen kunnen gaan). God heeft zijn Zoon iets gegeven dat niemand anders hem kon geven. Wij zeggen soms zo gemakkelijk: 'hij heeft karakter'. Bedoeld wordt dat zo iemand vasthoudendheid of iets dergelijks toont. Maar wat God bij zijn Zoon ontwikkelde waren prachtige eigenschappen, die alles zeggen over wie zijn Vader is. Twee hoofdstukken later schreef Lucas: "Allen betuigden hem hun bijval en verwonderden zich over de *genaderijke* woorden die uit zijn mond vloeiden" (Lucas 4:20 NBV).

De '*charis*' die God schenkt overtreft alles wat wij mensen aan elkaar kunnen geven.

Gebruik van het woord in de brieven van Paulus aan Korinte

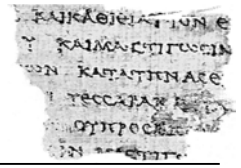
In de beide brieven aan de Korintiërs vinden we het woord *charis* bijna 30 keer. In de helft van de gevallen gaat het ofwel om 'de genade Gods', dus Gods onverdiende gave, ofwel om de 'genade van Jezus Christus'. Met dat laatste zou hij speciaal kunnen doelen op het verlossingswerk zelf van Jezus, die "rijk was, maar omwille van u arm is geworden opdat u door zijn armoede rijk zou worden." (2 Kor. 8:9). Die genade moet ook Paulus zelf 'genoeg' zijn: meer moet hij niet verlangen (2 Kor. 12:9).

In een zestal gevallen gaat het echter over dank van hen, of Paulus zelf, aan God. Die onverdiende genade wordt, als ware het een zonnestraal, weer teruggeslingerd naar God, in de vorm van hun oprechte dankbaarheid. Daarmee tonen zij hun besef van het onverdiende karakter van Gods gave en hun waardering daarvoor.

In de overige gevallen kaatst de straal echter niet terug naar de bron, maar verder naar hun medegelovigen. Paulus spreekt over de bemoediging die hij hen had willen brengen (2 Kor. 1:15). In de andere passages gaat het om de ondersteuning die zij besloten te zenden aan de behoeftigen in Jeruzalem. Dit gaat om puur materiële ondersteuning in de vorm van geld. Maar Paulus benadrukt dat het in essentie niet gaat om dat geld, maar dat zij hebben begrepen dat de consequentie van Gods gave aan henzelf erin bestaat dat zij op eenzelfde wijze onverdiende gaven behoren te geven aan medegelovigen elders (2 Kor. 8:8-15). Ten diepste is dat wat hij in zijn (in dezelfde tijd geschreven) brief aan de Romeinen noemt: de gezindheid van Christus.

charis

van een sleutelwoord in de grondtekst

God doet in ontferming, liefde en trouw zijn bevrijdende genade over mensen komen en schenkt de ontvangers hiervan grote vreugde. Gods genade is het tegenovergestelde van de onplezierige boodschap waarmee de deurwaarder langskomt: betalen of anders... God vraagt geen betaling van onze schuld, maar geeft ons juist kwijtschelding op grond van het offer van zijn Zoon. Dit maakt dat wij ons bevrijd weten en grote blijdschap in ons voelen opkomen. Dat is zijn gunst, zijn vrijwillige gave aan mensen die zelf niets kunnen geven in ruil voor hun leven en zichzelf daarom niet kunnen bevrijden van de zondelast.

Het is een grote zegen als je Gods 'charis' mag proeven. Paulus en Barnabas hadden dit voorrecht en konden hun geluk niet op. God riep hen ook anderen te laten delen in deze ongekende goddelijke gunst, en zij deden van harte: "Van daar gingen ze per schip naar Antiochië, de stad waar ze aan Gods genade waren toevertrouwd toen hun de taak was opgelegd die ze nu hadden volbracht" (Handelingen 14:26 NBV). Deze genaderijke gift - nog beter is te zeggen: liefdegave - brengt ook verantwoordelijkheid met zich mee. Lucas schreef: "Ze bemoedigden de leerlingen en spoorden hen aan te volharden in het geloof, maar wezen hun erop dat wij pas na veel beproevingen het koninkrijk van God binnen kunnen gaan" (Handelingen 14:22 NBV). Gods gunst kan alleen in geloof worden aangenomen en die gunst is blijvend zolang wij onwrikbaar vasthouden aan dit geloof - zelfs in moeilijke omstandigheden - dat ons is overgeleverd door de Here Jezus en zijn apostelen. Hierin tonen gelovigen karakter waarin God welgevallen heeft.

Er is een werkwoord ('charitoo') dat "begenadigen" betekent. Het wordt gebruikt door de engel Gabriël met betrekking tot de aan Maria geschonken genade: "Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je". "Wees niet bang, Maria, God heeft je zijn gunst geschonken" (Lucas 1:28,30 NBV). God heeft Maria zijn rijke gunst geschonken. Maar via haar, in de zoon die zij ter wereld heeft gebracht, aan iedereen die Gods liefdegave wil ontvangen. De dankbaarheid van gelovigen, uitgedrukt in woorden van lofprijzing én een leven van gehoorzaamheid, stroomt dan weer als 'charis' naar de hemelse Vader terug. R.C.R.

Het woord in de Concordantie

In de Concordantie op de NBG Vertaling van 1951 komt het woord 'genade' (*charis*) vaak voor. Degenen die een Concordantie op de Griekse tekst hebben, kunnen controleren of het woord 'genade' inderdaad de vertaling van 'charis' is. Dat zal vrijwel altijd het geval zijn. Het is interessant en leerzaam niet alleen naar het woord als zodanig te kijken, maar ook te letten op de context (het verband), door bijvoorbeeld de hele passage waarin het voorkomt te lezen. Dan komt de veelkleurigheid ervan tot zijn recht. En daarmee onze waardering voor de rijkdom van Gods genade.

Schepping, intelligent design, evolutie Ontstaan

Eind 2005 ontstond er enige opwindning over een voorstel van de Minister van Onderwijs om een discussie te organiseren over 'ID' (intelligent design = intelligent ontwerp). ID is als begrip komen overwaaien uit de Verenigde Staten en duidt op de geclaimde bewijzen dat onze wereld niet door toeval kan zijn ontstaan, maar dat er een 'intelligent' plan aan ten grondslag moet liggen. Deze gedachte is op zich niet nieuw, maar heeft nu een nieuwe naam. De strijd van sommige orthodox-christelijke groepen in de VS, om op scholen het zogenaamde 'creationisme' (scheppingsleer) te onderwijzen naast het 'neodarwinisme' (evolutieleer), is echter al veel ouder, en heeft feitelijk noch de serieuze Bijbeluitleg, noch de objectieve wetenschap veel goed gedaan. Het was daarom niet verwonderlijk dat het voorstel van de minister allerlei voorvechters uit beide kampen meteen weer de barricaden op joeg. Helaas is het daarbij gebleven.

De discussie is op zichzelf interessant genoeg. En wetenschappelijk gezien is er niets mis met een discussie over verschillende opvattingen. In de wetenschap is dat een normale manier om voortgang te boeken. Maar het onderwerp 'het ontstaan van de wereld' is zo beladen dat aan beide kanten sprake is van duidelijk fundamentalisme, waardoor 'extremisten', die het hardst roepen, het beeld bepalen. En omdat zij de discussie vooral zien als een oorlog, gaat de nuance volledig verloren, wat weer leidt tot allerlei begripsverwarring. Daarom wil ik eerst proberen de zaken wat meer in perspectief te zetten.

Ontstaan versus ontwikkeling

Weinigen lijken zich te realiseren dat schepping en evolutie in principe over verschillende dingen gaan, en dus op zichzelf niet met elkaar in strijd hoeven te zijn. De evolutieleer spreekt over een mechanisme waarmee biologen trachten te verklaren hoe de ene levensvorm zich zou kunnen hebben ontwikkeld tot een andere. Door toevallige veranderingen (mutaties) in het DNA, dat een codering van de erfelijke eigenschappen van de levensvorm bevat, zou een iets gewijzigde variant kunnen ontstaan.

en ontwikkeling van het leven op aarde (1)

Wanneer die variant beter toegerust zou zijn voor het leven in zijn leef-omgeving, zou die zich vervolgens uitbreiden ten koste van de oorspronkelijke variant en die verdringen. Een reeks van dergelijke stappen zou dan kunnen leiden tot een totaal nieuwe soort. Wanneer je van mening bent dat de Bijbel leert dat elke variant afzonderlijk door God is geschapen, zou zo'n ontwikkeling inderdaad in strijd zijn met de Bijbel. Maar wanneer je meent dat God wellicht alleen de hoofdsoorten heeft geschapen, en niet elke variant daarop (wel een hond, maar niet elk afzonderlijk ras), dan hoeft daar geen conflict te liggen.

In algemeenheid geldt dat wetenschap tracht te verklaren hoe dingen zich *ontwikkeld* hebben, maar gewoonlijk nauwelijks, of geheel niet, in staat is uitspraken te doen over *ontstaansoorzaken*. Sommige wetenschappers hebben daar weliswaar zeer concrete ideeën over, maar die berusten op intellectuele overwegingen en niet op onderzoeksresultaten. En wanneer zij eerlijk zijn, proberen zij die ideeën niet te tooien met hun gezag als wetenschapper. Anderzijds wijst de Bijbel God aan als de primaire ontstaansoorzaak, maar vinden we weinig of niets over de manier waarop dingen tot stand zijn gekomen. De Bijbel gaat in principe niet over *de manier waarop*, maar over *de reden waarom*.

Evolutie

Bepaalde evolutie hoeft op zichzelf niet in strijd te zijn met de Bijbel. En voor een dergelijke beperkte evolutie zijn er redelijke wetenschappelijke aanwijzingen. De reden waarom neodarwinisme zich slecht verdraagt met de leer van de Bijbel is vooral gelegen in de gedachte van een 'universele' evolutie: *alle* leven op aarde zou zich door middel van evolutie hebben ontwikkeld uit één enkele oervorm. Daarvoor zijn echter weer geen harde wetenschappelijke bewijzen. Die gedachte steunt op de overweging dat een degelijke ontwikkeling, wetenschappelijk gezien, het enige redelijke alternatief is voor een bewuste schepping. Maar dan mag je dat alternatief daar dus niet mee 'bewijzen', want dat zou een klassiek geval zijn van een cirkelredenering.

Belangrijk is echter het volgende. Als evolutie het gevolg is van een mutatie van DNA, dan moet je wel eerst DNA hebben! Evolutie gaat dus over de *ontwikkeling* van het leven op aarde (en in dat kader over het ontstaan van verschillende soorten), maar absoluut niet over het *ontstaan* van leven op aarde.

Weliswaar zijn daar ook ideeën over, en die worden gemakshalve ook nog wel meegenomen onder de kop neodarwinisme (populair: 'evolutie'), maar dat is toch een totaal ander onderwerp: met evolutie (waar of niet) kun je het *ontstaan* van leven niet verklaren!

Het ontstaan van leven

Die theorieën over het ontstaan van leven kun je echter, in tegenstelling tot die over de evolutie zelf, prima in een laboratorium toetsen. En dan moeten we concluderen dat zulke proeven tot op heden erg weinig concreets hebben opgeleverd. Strikt wetenschappelijk gesproken moet je dan aannemen dat er blijkbaar nog te grote afwijkingen van de werkelijkheid in zitten, wat sommigen er echter niet van weerhoudt ze voor principieel correct te houden: het zou alleen nog wat schorten aan de details. In 1981 sprak de toenmalige futuroloog Fred Polak als zijn verwachting uit dat er vóór het einde van de eeuw kunstmatig leven zou zijn geproduceerd. We zijn nu bijna aan kwart eeuw verder, en we zijn nog geen stap dichterbij dat doel dan toen. Dus opnieuw: wetenschappelijk moet je dan concluderen dat er ernstige manco's zitten in je theorie. Hoe dat precies zit kan ik het kader van dit artikelje niet uitleggen (dat heb ik elders wel gedaan), maar het komt er op neer dat die manco's (wetenschappelijk gesproken!) niet in de exacte details zitten, maar van principiële aard zijn. En dat betekent dat, wat neodarwinisme ook te zeggen mag hebben over de *ontwikkeling* van het leven op aarde, het in elk geval tot nu toe niets nuttigs heeft kunnen zeggen over de *oorsprong* van dat leven.

R.C.R.

Wonderen van de Schepping

de mus

Toen de Here Jezus zijn twaalf discipelen de eerste keer uitzond om het evangelie te prediken, vermaande Hij hen niet bevreesd te zijn voor de mensen. En om zijn woorden te illustreren, gaf Hij als voorbeeld... de mussen! Je zou denken dat de arend met zijn kracht en moed een beter voorbeeld zou zijn, maar nee, Jezus koos bewust de kleine huismus. Tot voor kort wist men weinig over de mus, omdat niemand de moeite had genomen hem nauwkeurig te bestuderen. Nu weten wij dat hij best dapper kan zijn, afgezien van zijn andere karaktereigenschappen, zoals slimheid, voorzichtigheid, vrolijkheid en ondeugendheid. Mussen moeten in de dagen van Jezus algemeen voorgekomen zijn, gezien zijn woorden (Mattheüs 10:29 en Lucas 12:6) dat op de markt twee mussen voor een duit en vijf mussen voor twee duiten werden verkocht, (een duit is vergelijkbaar met een Eurocent nu).

Waarom koos de Here Jezus dit voorbeeld? Om te beginnen omdat Hij, in navolging van zijn Vader, liever kiest wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is (1 Korintië 1:28). In zijn gelijkenissen gebruikte Hij vaak de meest algemene dingen in het leven: water, wijn, koren, schapen. Zo komt de achterliggende les sterker uit. Wanneer we Jezus' woorden van

Mattheüs 10:29 in hun verband lezen - Zijn opdracht aan de twaalf om te prediken- is zijn les niet op eigen kracht te vertrouwen. Wanneer zij tegenover een vijandige schare of een keiharde koning komen te staan, moeten zij niet in paniek raken, maar eenvoudig vertrouwen dat God hen de woorden om te spreken zal ingeven (Mattheüs 10:19). Ook de mus heeft elke dag met grote gevaren te maken, of dat nu door het verkeer of van een roof-

vogel komt. Toch komt hij meestal veilig weg. Niet één wordt er door God vergeten, zegt Jezus. Feitelijk is een discipel van Hem net zo afhankelijk van de Vader als een mus. Dat vogeltje is wel voorzichtig en houdt altijd een oogje in het zeil, maar tegelijkertijd is hij veel minder bezorgd dan wij mensen. Hij geniet van het leven en is niet bevreesd voor de toekomst. Hij leert uit ervaring ,maar maakt zich geen zorgen. Waren wij ook maar zo onbekommerd. Niet bang voor de mensen, maar vertrouwend op God, die ons leven in zijn hand houdt.

C.T.

1. De Bijbel is het woord van God

Wanneer iemand zegt te geloven, is het reëel wanneer wij hem of haar de vraag stellen: ‘waarin dan?’ De antwoorden die wij krijgen wanneer wij die vraag stellen, is heel vaak gebaseerd op de opvatting van een kerk of persoon. Broeders in Christus baseren hun antwoord echter alleen op de Bijbel, die zij beschouwen als de enige bron van kennis en openbaring van God. Tegenwoordig wordt dit door velen, zelfs in het christendom, ter discussie gesteld. Daardoor zijn de meeste afgefallen van het oorspronkelijke geloof van de christenen in de eerste eeuw. Wie zegt te geloven in God de Vader en in zijn Zoon Christus Jezus, moet daarvoor naar de Bijbel. Er is geen ander boek waarin over deze twee waarheden in hun samenhang is geschreven. De gelovigen in de eerste christelijke gemeenten baseerden zich op het woord van de apostelen, die getuigden van wat zij hadden gezien en gehoord (1 Johannes 1:1-4 en 1 Petrus 1:16-18), en de Schriften, de boeken van het Oude Testament. Zo schreef Petrus, om wat hij had gezien en gehoord van Christus Jezus:

“En wij achten het profetische woord (daarom) des te vaster, en u doet wèl, er acht op te geven als op een lamp, die schijnt in een duistere plaats...Dit vooral moet u weten, dat geen profetie van de Schrift door eigenmachtige verklaring ontstaat; want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een mens, maar, door de Heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken”. (NBG + vertaling van 2 Petrus 1:19-21 uit de grondtekst)

Zijn punt is de Goddelijke oorsprong van de Schriften. Zij zijn voor hem niet door het menselijk verstand (wetenschap, filosofie, fantasie) ontstaan, maar ingegeven door God. Hetzelfde zei Paulus:

“Blijf u echter bij wat u geleerd en toevertrouwd is, wèl bewust van wie u het hebt geleerd, en dat u van kindsbeen af de heilige Schriften kent, die u wijs kunnen maken tot zaligheid door het geloof in Christus Jezus. De gehele Schrift is door God ingegeven en is nuttig om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid, opdat de mens Gods volkomen zal zijn, tot alle goed werk volkomen toegerust”. (NBG + vertaling van 2 Timotheüs 3:14-17 uit de grondtekst)

“En hierom danken ook wij God onophoudelijk, dat u, toen u het gepredikte woord van God van ons hebt ontvangen, het hebt aangenomen, niet als een woord van mensen, maar wat het inderdaad is, als een woord van God, dat ook werkzaam is in u, die gelooft”. (NBG 1 Tessalonicenzen 2:13-14)

Gelooft u het getuigenis van God, zijn Zoon en zijn dienaren?

De apostelen brachten geen nieuwe leer, maar een boodschap die hecht geworteld is in het eerder door God gesproken woord, en zij zagen de vervulling daarvan in Christus Jezus. Door de gave van dezelfde Heilige Geest, die de schrijvers van de Schriften had geïnspireerd, waren zij in staat hun woorden te plaatsen in het licht van Christus Jezus. Het evangelie dat zij brachten is dan ook de goede boodschap dat het woord van God, bekendgemaakt door zijn dienaren de profeten, werkelijkheid is geworden in Christus Jezus. Hij is de Profeet, waar alle profeten naar hadden uitgezien, de door God Gezondene om zijn woord bekend te maken aan alle mensen. Zo staat in de brief aan de Hebreëen:

“Nadat God eertijds vele malen en op vele wijzen tot de vaders gesproken had in de profeten, heeft Hij nu in het laatst van de dagen tot ons gesproken in de Zoon...” (NBG Hebreëen 1:1).

Vervolgens gaf de schrijver, door een vergelijking met Mozes, die de wet door bemiddeling van engelen van God ontving, aan van welk groot belang het woord van Gods Zoon daarom is:

“Daarom moeten wij te meer aandacht schenken aan hetgeen wij gehoord hebben, opdat wij niet afdrijven. Want indien het woord, door bemiddeling van engelen gesproken, van kracht is gebleken, en elke overtreding en ongehoorzaamheid rechtmatige vergelding heeft ontvangen, hoe zullen wij dan ontkomen, indien wij geen ernst maken met zulk een heil, dat allereerst verkondigd is door de Here, en door hen, die het gehoord hebben, op betrouwbare wijze ons is overgeleverd, terwijl ook God daaraan getuigenis geeft door tekenen en wonderen en velerlei krachten en door de Heilige Geest toe te delen naar zijn wil” (NBG Hebreëen 2:1-4).

Hij kende dus dezelfde autoriteit toe aan de Schriften van het Oude Testament, als aan het woord van Jezus en de apostelen. Het bewijs voor hem was de gave van de Heilige Geest door hun handoplegging. Voor de apostelen was het evangelie dat zij verkondigden geen vervanging van wat in de Schriften geschreven staat, maar de goede boodschap van de vervulling daarvan in Christus Jezus:

“Maar dit erken ik voor u, dat ik naar die weg, die zij een sekte noemen, inderdaad de God van de vaders vereer, gelovende al hetgeen in de wet en in de profeten geschreven staat” (NBG Handelingen 24:14).

1. De Bijbel is het woord van God

Voor wie zegt te geloven in God de Vader en in zijn Zoon Christus Jezus, is de Bijbel (ook het Oude Testament) daarom de enige bron waaruit hij of zij kan putten. Dan doet hij of zij recht aan de God, Die zegt daarin te spreken door zijn Zoon Christus Jezus en zijn dienaren, de profeten en apostelen. De Bijbel is geen projectie van de menselijke geest, zoals velen menen. Paulus schreef dat geen mens bedacht zou hebben wat God hierin heeft bekendgemaakt:

“Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord, en wat in geen mensenhart is opgekomen, al wat God heeft bereid voor degenen, die Hem liefhebben” (NBG 1 Korinthiërs 2:9).

Vraag ter overdenking:

Wat is het overtuigende bewijs dat de Bijbel het door God gegeven woord is?

Het woord van God is een kracht tot behoud van wie het geloven

Paulus en Petrus noemen het evangelie, dat zij predikten, het woord van God, de waarheid, in de betekenis van geen leugen, geen menselijk verzinsel; zie 2 Petrus 1: 16; Kolossenzen 1: 25; Efeziërs 1: 13 en Jacobus 1: 18. Het bewijs dat wat zij predikten het waarachtige en betrouwbare woord van God is, is de uitwerking daarvan: het is een kracht van God tot behoud mensen die het geloven; zie Hebreëen 4: 12-13; Hebreëen 1: 31; Kor. 1: 17-18; Lucas 1: 37 en Jesaja 55: 10-11.

Profeten en Profetie

Meestal wordt profetie gezien als voorzegging van toekomstige gebeurtenissen, maar in de kern is profetie het woord van God, en zijn profeten mensen die in opdracht van God optreden om zijn woord aan anderen bekend te maken. Er is een verhelderende parallel te zien in Exodus 7:1-2. Voorbeelden vinden we verder in 2 Samuël 24: 11; 1 Koningen 13: 20; 2 Koningen 21: 10; 24: 2; Jeremia 7: 25; Daniël 9: 2. De profeten hadden, samen met de priesters, tot taak Israël te houden op Gods wegen; zie Jeremia 23: 22 en Nehemia 9: 26. God maakte hen bekend wat Hij zou doen, in reactie op het doen en laten van het volk; zie Amos 3: 7. Deze manier van contact met God had het volk zelf verkozen, nadat Hij hen was verschenen bij de berg Horeb en zij vol vrees waren over de ontzagwekkende verschijnselen die daarmee samengingen; lees eens Deuteronomium 18: 15-22 en 13: 1-5. Door de profeet Hosea heeft God gezegd dat ook in later tijd profeten zouden optreden; zie Hosea 12: 11. Eerst trad Christus Jezus op als de Profeet; zie Deuteronomium 18: 15; Handelingen 3: 22 en 7: 37. Daarna door Hem aangewezen apostelen, in wie alle gaven vertegenwoordigd waren die we vinden in 1 Korintiërs 12: 28.

J.D.

Bethlehem ligt in het overjordaanse gebied, hemelsbreed 8 km ten zuiden van de hoofdstad Jeruzalem. Omgeven door heuvels, waarvan de oostelijk gelegen heuveltop 750 m hoog is, terwijl de tempelberg in Jeruzalem nauwelijks tot 735 m reikt. De regen, die met een gemiddelde van 600 mm per

jaar, vooral ten zuiden van Bethlehem (de naam betekent broodhuis) valt, is van groot belang voor de land- en tuinbouw (graan, groenten en fruit). De handelsweg van zuid naar noord loopt via Hebron naar Jeruzalem, langs Bethlehem. In Genesis 35:19 en 48:7 lezen we dat Rachel, de vrouw van Jakob, daar werd begraven: "Zo stierf Rachel en werd begraven aan de weg naar Efrat (vruchtbaarheid), dat is Bethlehem." Het is altijd een kleine plaats gebleven (nu ca. 30.000 inwoners). De profeet Micha heeft hierover rond 750 voor onze jaartelling gezegd: "Uit jou, Bethlehem in Efrata, te klein om tot Juda's geslachten te behoren, uit jou komt iemand voort die voor mij over Israël zal heersen. Zijn oorsprong ligt in lang vervlogen tijden, in de

dagen van weleer." (Micha 5:1 NBV). Deze uitspraak wijst zowel terug als vooruit in de tijd. In het boek Ruth wordt verteld dat er hongersnood heerste in het land en dat Elimelech (mijn God is koning) uit Bethlehem, met zijn vrouw Naomi en hun twee zonen naar het buurland Moab ging. De drie mannen stierven daar en na tien jaar keerde Naomi met haar schoondochter Ruth (gezellin) in Bethlehem terug. Uit het huwelijk met Boaz wordt Ruth de overgrootmoeder van de latere koning David. Bethlehem wordt sindsdien de stad van David genoemd. De HERE deed hem de belofte dat uit zijn nageslacht een rijse zou voortkomen dat op zijn troon zou zitten. Hiermee werd de beloofde Messias bedoeld. En op Hem doelde de profeet Micha. Het bevel van keizer Augustus dat iedereen zich moest laten inschrijven, ten behoeve van de rijksbelasting, deed Jozef en Maria op reis gaan om zich in Bethlehem te laten registreren. Hun voorouders kwamen daar immers vandaan. Daar werd de Verlosser der wereld geboren. Hij is het echte brood des levens.

De huidige stad heet in het Arabisch Bit Lahm, wat ook broodhuis betekent. Bethlehem heeft veel Christelijke heiligdommen, zoals het graf van Rachel, de geboorte grot met de daaroverheen gebouwde Geboorte kerk, de kapel op het Herdersveld. Wie tegenwoordig naar Bethlehem gaat wordt geconfronteerd met de verdeeldheid van het land, omdat de muur, die Israël bouwt ter afscherming van de Palestijnen, daar langs gaat. H.d.B.

Welzalig de man.....

De Psalmen vormden in de tijd van het Oude Testament het liedboek van de gelovige Israëliet. De voornaamste schrijver van psalmen was Koning David, maar ook anderen hebben een bijdrage geleverd. Toen het Boek der Psalmen samengesteld werd, kwam het totaal op 150 lofzangen, persoonlijke overpeinzingen, weerspiegelingen op de geschiedenis van het volk Israël en profetieën over de toekomst – vooral het werk van de Messias. Het is een boek, door God aan de mensen gegeven – Joden zowel als niet-Joden – als onuitputtelijke en onmisbare bron van bezinning en bemoediging. Welke psalm zou ú als eerste gekozen hebben uit deze wonderlijke verzameling? Een loflied, waarschijnlijk! Degene echter die de Psalmen als boek heeft samengesteld (lang na de tijd van David), liet zijn keuze vallen op een eenvoudige psalm, die de goddelijke mens met de goddeloze mens vergelijkt. Volgens deze psalm is de goddelijke mens iemand die:

- ♪ niet wandelt in de raad van goddelozen
- ♪ niet staat op de weg van zondaars
- ♪ noch zit in de kring van spotters

Let op de verschillen tussen wandelen, staan en zitten! Al lijkt het wel onschuldig om op straat te wandelen, je loopt toch het gevaar in een ongewenste richting gedrongen te worden – door de goddelozen. Ga je langs de weg of op een plein staan, dan is het gevaar nog groter, want je raakt onvermijdelijk in gesprek met anderen, die daar ook staan – zondaars vooral. Erger nog: neem je plaats op een bank, bijvoorbeeld vóór de poort van de stad, zoals dat gebeurde in Bijbelse tijden, dan word je al gauw opgenomen in spreken en doen van mensen, die je af willen leiden van Gods wegen – de spotters. De les van vers 1 van Psalm 1 is dat we vermijden ons in een moeilijke situatie te brengen. De verzen 2 en 3 beschrijven echter de positieve eigenschappen van hem die “bij dag en bij nacht” Gods wil overpeinst. Hij is gelijk een boom die vrucht en loof voortbrengt. Daarentegen is de opbrengst van de goddeloze slechts “kaf dat de wind verstroot” (vers 4).

Psalm 1 is voor ieder mens: welzalig de man die naar déze psalm handelt. En wie heeft dat volmaakt gedaan? Uiteraard de Here Jezus Christus, die in alles God welgevallig was: hij is tenslotte “de man”. J.M.

Wie de tekst van de Psalmen kent èn begrijpt,

zal God met nog grotere vreugde lofzingen